

Dostępność i inkluzja społeczna – osoba, wspólnota, organizacja
Karta opisu przedmiotu

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Zajęcia ogólnouczelniane w języku polskim	Cykl kształcenia 2023/24	
Ścieżka -	Kod przedmiotu ZOPLS.D2000000.655c7603487c0.23	
Jednostka organizacyjna Zajęcia ogólnouczelniane	Języki wykładowe polski	
Poziom kształcenia dowolny poziom	Przedmiot powiązany z badaniami naukowymi Tak	
Forma studiów studia stacjonarne	Dyscypliny Nauki prawne, Filozofia, Nauki socjologiczne	
Profil studiów ogólnoakademicki	Klasyfikacja ISCED 0421 Prawo	
Obligatoryjność fakultatywny	Kod USOS ZO-108-P	
Koordinator przedmiotu	Jakub Firlus	
Prowadzący zajęcia	Jakub Firlus, Piotr Dobosz, Hubert Kaszyński, Agata Cebera, Wojciech Ciszewski, Katarzyna Eliaz, Dominik Zając, Marta Romańska, Beata Baran	
Okres Semestr letni	Forma weryfikacji uzyskanych efektów uczenia się egzamin	Liczba punktów ECTS 2.0
	Sposób realizacji i godziny zajęć e-learning wykład: 30	

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1	Przedstawienie podstawowych nurtów filozoficznych traktujących o problematyce niepełnosprawności
C2	Przedstawienie mechanizmów i procesów: wykluczenia i włączenia (w tym m.in. problematyki związanej z akcją afirmatywną, niedyskryminacją i ableizmem) - perspektywa filozoficzna
C3	Zapoznanie ze społecznym modelem niepełnosprawności oraz uświadomienie roli modelu społecznego w procesie budowania dostępności - analiza socjologiczna
C4	Zapoznanie z podstawowymi źródłami prawa dostępnościowego sensu largo
C5	Przedstawienie sieciowego systemu podmiotów stanowiących, stosujących i realizujących prawo dostępnościowe
C6	Zapoznanie z podstawowymi pojęciami prawoznawstwa
C7	Zapoznanie z podstawami systemu ochrony praw człowieka z perspektywy dostępności i inkluzji (m.in. z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r.)
C8	Zapoznanie z wybranymi aspektami prawa pracy i ubezpieczeń społecznych z perspektywy dostępności i inkluzji (status prawny pracownika z niepełnosprawnością, dyskryminacja w miejscu pracy i uprawnienia z tym związane).
C9	Zapoznanie z wybranymi aspektami prawa karnego jako narzędzia zapewnienia realizacji dostępności i inkluzji (w tym m.in. prawnokarnej reakcji na zjawisko hate speech/mowy nienawiści)
C10	Zapoznanie z wybranymi aspektami prawa prywatnego jako narzędzia zapewnienia realizacji dostępności i inkluzji (w tym m.in. z problematyką naruszenia dóbr osobistych)
C11	Zapoznanie z wybranymi aspektami prawa publicznego jako narzędzia budowania dostępności i inkluzji (w tym m.in. z problematyką zapewnienia dostępu do dóbr kultury, czy zagadnieniem neutralności światopoglądowej wspólnot samorządowych)
C12	Przedstawienie dostępności i inkluzji jako wartości globalnej

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
Wiedzy - Student zna i rozumie:			
W1	podstawowe źródła prawa dostępnościowego w prawie polskim i prawie międzynarodowym		egzamin pisemny
W2	podstawowe nurty filozoficzne odnoszące się do problematyki niepełnosprawności.		egzamin pisemny
W3	podstawowe problemy prawa antydyskryminacyjnego w teorii i w praktyce.		egzamin pisemny
W4	rolę aspektów socjologicznych w budowaniu dostępności i inkluzji społecznej.		egzamin pisemny
W5	podstawową terminologię języka prawniczego, w tym w zakresie problematyki dostępności i inkluzji		egzamin pisemny
W6	podmioty odpowiedzialne za stanowanie, stosowanie i realizację prawa dostępnościowego oraz zachodzące pomiędzy tymi podmiotami relacje kompetencyjne		egzamin pisemny
W7	podstawowe instytucje prawa dostępnościowego z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych		egzamin pisemny
W8	wybrane instytucje prawa dostępnościowego z zakresu prawa prywatnego		egzamin pisemny

W9	wybrane instytucje prawa dostępciwego z zakresu prawa karnego		egzamin pisemny
W10	wybrane instytucje prawa dostępciwego z zakresu prawa publicznego		egzamin pisemny
Umiejętności - Student potrafi:			
U1	odnaleźć i wykorzystać podstawowe przepisy prawa dostępciwego.		egzamin pisemny
U2	rozwiązać podstawowe problemy związane z wdrażaniem dostępciwosci i budowaniem inkluzji społecznej.		egzamin pisemny
U3	antycypować bariery dostępciwosci w otaczającym go świecie i w zakresie swoich kompetencji i możliwości - eliminować je.		egzamin pisemny
Kompetencje społecznych - Student jest gotów do:			
K1	współpracy w inkluzywnym środowisku pracy.		egzamin pisemny
K2	rozumienia i akceptacji różnorodności potrzeb, w tym uwarunkowanych sytuacją zdrowotną i/lub psychofizyczną.		egzamin pisemny

Bilans punktów ECTS

Forma aktywności studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć	
e-learning wykład	30	
analiza aktów normatywnych	3	
analiza orzecznictwa	2	
rozwiązywanie testów i zadań zamieszczonych na platformie zdalnego nauczania	2	
przygotowanie do testu zaliczeniowego	10	
przygotowanie do zajęć	5	
analiza dokumentów programowych	8	
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 60	ECTS 2.0

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Treści programowe

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu
-----	-------------------	-----------------------------------

1.	Wprowadzenie do problematyki dostępności. Pojęcie niepełnosprawności we współczesnej filozofii	W2, K2
2.	Zjawisko wykluczenia i włączenia - akcja afirmatywna, niedyskryminacja, ableizm	W2, U2, U3, K1, K2
3.	Spółeczny model niepełnosprawności i inkluzja społeczna	W4, U3, K1, K2
4.	Dostępności i inkluzja w Polsce - źródła prawa dostępnościowego oraz sieciowy system organów jego stanowienia, stosowania i realizacji	W1, W5, W6, U1
5.	Wstęp do prawoznawstwa oraz wprowadzenie do systemu ochrony praw człowieka z perspektywy dostępności i inkluzji	W1, W5, W6, U1
6.	Dostępność i inkluzja a prawo pracy i ubezpieczeń społecznych - wybrane aspekty	W1, W5, W6, W7, U1, U2, U3, K1, K2
7.	Dostępność i inkluzja a prawo karne - wybrane aspekty	W1, W3, W6, W9, U1, U2, U3, K1, K2
8.	Dostępność i inkluzja a prawo prywatne- wybrane aspekty	W1, W3, W5, W6, W8, U1, U2, U3, K1, K2
9.	Dostępność i inkluzja a prawo publiczne - wybrane aspekty	W1, W10, W3, W5, W6, U1, U2, U3, K1, K2
10.	Dostępność i inkluzja jako wartości globalne - panel komparatystyczny	W1, W3, W5, W6, U2, U3, K1, K2

Informacje rozszerzone

Metody nauczania:

Co-teaching, metody e-learningowe, analiza przypadków, wykład z prezentacją multimedialną, wykład konwencjonalny, analiza tekstów

Rodzaj zajęć	Formy zaliczenia	Warunki zaliczenia przedmiotu
e-learning wykład	egzamin pisemny	Uzyskanie łącznie nie mniej niż 60% punktów z testów po każdym module. Brak wymaganej minimalnej liczby punktów do uzyskania z każdego modułu. Decydujący jest łączny wynik punktowy ze wszystkich modułów.

Wymagania wstępne i dodatkowe

Obowiązkowe jest rozwiązanie zadań dostępnych po każdym zakończonym module merytorycznym

Literatura

Obowiązkowa

1. B. Tobiasz-Adamczyk (red.), Wybrane aspekty niepełnosprawności z perspektywy uczelni, Kraków 2023 [Open Access]
2. R. Mędrzycki, M. Szyrski, A. Waszkielewicz, M. Wysocki, J. Zadrozny, K. Roszewska, Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz, LEX/el. 2021 [dostępny w LEX]
3. B. Skotnicka-Zasadzień, R. Wolniak, Ocena barier architektonicznych w urzędach miejskich województwa śląskiego przez osoby niepełnosprawne, „Samorząd Terytorialny” 2016, nr 10 [dostępny w LEX]
4. M. Paluszkiwicz, Prawne pojęcie niepełnosprawności, Studia Prawno-Ekonomiczne 2015/95 [Open Access]
5. J. Maliszewska-Nienartowicz, Unijna koncepcja racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami, „Prawo i Zabezpieczenie Społeczne” 2022/11 [dostępny w LEX]
6. L. Mitrus, Specyfika zakazu dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność w prawie pracy Unii Europejskiej (uwagi dotyczące skutków wyroku TSUE w sprawie C-16/19 VL przeciwko Szpitalowi Klinicznemu im. dra J. Babińskiego w Krakowie), Prawo i Zabezpieczenie Społeczne 2021/9 [dostępny w LEX]
7. K. Elias, "Kontrowersje wokół pozytywnej dyskryminacji", Studia Iuridica 89, 2022 [Open Access]

8. W. Ciszewski, Definiowanie pojęcia niepełnosprawności we współczesnej filozofii, INCET (artykuł przeglądowy) [Open Access]
9. Ł. K. Bugowski, M. Czech, Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w urzędach gmin w województwie podlaskim – aspekty finansowe i prawne, „Samorząd Terytorialny” 2022/11 [dostępne w LEX]
10. M. Paluszkiewicz, Rola wniosku o zapewnienie dostępności w egzekwowaniu praw, wolności i interesów osób z niepełnosprawnościami w zatrudnieniu, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2023, nr 2 [dostępne w LEX]
11. Ł. Jurek, Moralność socjalna: ujęcie teoretyczne i znaczenie praktyczne, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2022/11 [dostępny w LEX]

Dodatkowa

1. K. Roszewska, Accessibility – One of the Human Rights or the Means of Their Implementation, „Prawo i Wiąż” 2021/3 (37) [Open Access]
2. B. Szmygin, Dostępność architektoniczna obiektów zabytkowych dla osób ze szczególnymi potrzebami, Warszawa 2022 [Open Access]
3. Conte, C. (2022). The UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the European Union: The Impact on Law and Governance. Oxford: Hart Publishing. Retrieved December 26, 2023, from <http://dx.doi.org/10.5040/9781509945177> [zasoby cyfrowe BJ]
4. V.D. Fina, R. Cera, G. Palmisano (eds.), The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities. A Commentary, Springer International Publishing Switzerland 2017, <https://doi.org/10.1007/978-3-319-43790-3> [zasoby cyfrowe BJ]
5. C. Pyaneandee, International Disability Law A Practical Approach to the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, Routledge 2018, <https://doi.org/10.4324/9780429489426> [zasoby cyfrowe BJ]
6. A. Frydrykiewicz, A. Frydrykiewicz-Kownacka, Odrębności postępowania w przedmiocie ustalenia stopnia niepełnosprawności w stosunku do ogólnego postępowania administracyjnego, CASUS 2020, nr 1-2 [Open Access]
7. E. Bielak-Jomaa, E. Staszewska, M. Włodarczyk, T. Wrocławska, M. Paluszkiewicz, Rehabilitacja zawodowa i społeczna oraz zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami. Komentarz, Warszawa 2023, LEX/el.
8. L. Waddington, A. Lawson (eds.), The UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities in Practice: A Comparative Analysis of the Role of Courts, Oxford University Press 2018, <https://doi.org/10.1093/oso/9780198786627.001.0001> [zasoby cyfrowe BJ]
9. C. Conte, The UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the European Union: The Impact on Law and Governance, Hart Publishing 2022, DOI: 10.5040/9781509945177 [zasoby cyfrowe BJ]
10. T. Wrocławska, Prawne pojęcie rehabilitacji, Studia Prawno-Ekonomiczne 2015/95 [Open Access]
11. A.S. Kanter, The Development of Disability Rights Under International Law From Charity to Human Rights, Routledge 2014 [zasoby cyfrowe BJ]
12. Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Komentarz, red. K. Czaplicki, G. Szpor, Warszawa 2020
13. J. Clapton, A Transformatory Ethic of Inclusion Rupturing concepts of disability and inclusion, Rotterdam/Boston/Taipei 2009 [zasoby cyfrowe BJ]
14. James I. Charlton, Nothing About Us Without Us: Disability Oppression and Empowerment, University of California Press 1998 [zasoby cyfrowe BJ]
15. Guoxin Ma, "Critiquing reasonable adjustment: calling for positive action to tackle disability discrimination", Disability & Society, 2023 [Open Access]
16. M. Szweda, "Dyskryminacja pozytywna osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy", Świat Idei i Polityki 21(2) [Open Access]
17. J.T. Dolmage, Academic Ableism: Disability and Higher Education, University of Michigan Press 2020 [zasoby cyfrowe BJ]